

VEEL GESTELDE VRAGEN BIJ EEN OVERLIJDEN EN UITVAART

MET WIE NEMEN WE CONTACT ?

U vindt in het parochiebladje (NL) of via het parochieblad Kerk+Leven (B) altijd wel het telefoonnummer van de pastoor of verantwoordelijke van de parochie. U mag verwachten dat die bij jou op rouwbezoek komt en de uitvaart mee helpt voorbereiden.

De begrafenisondernemer heeft in principe altijd contact met degene die de uitvaart zal voorgaan.

IS DE UITVAART ALTIJD EEN EUCHARISTIEVIERING?

De uitvaartliturgie is een eigensoortige liturgie met gebeden, lezingen uit de bijbel en afscheidsgebeden. De uitvaartliturgie kan eventueel in een eucharistieviering worden gehouden, maar dat is niet noodzakelijk. In vele parochies wordt de keuze gelaten tussen een uitvaart met of zonder eucharistie. Meestal wordt de zondag na de uitvaart of zes weken nadien (afhankelijk van de lokale gewoonten) een H. Mis opgedragen voor de overledene. Ook wordt in de zondagsviering na de uitvaart door de kerkgemeenschap voor de overledene gebeden.

WIE GAAT VOOR IN DE UITVAART?

Als er een eucharistieviering is, gaat een priester voor. Als het gaat om een uitvaart zonder eucharistie kan de diaken, pastoraal werker of gebedsleid(st)er de plechtigheid voorgaan.

WAT IS EEN AVONDWAKE?

De avond voor de uitvaartliturgie kunnen de nabestaanden, vrienden en kennissen samenkomen in de kerk, tot God bidden en hun noden voorleggen. Dat kan steun en troost bieden. Voor mensen die niet naar de uitvaart kunnen komen, is dat een gelegenheid hun medeleven te betuigen, verenigd in het gezamenlijke gebed. In de parochie nemen gelovigen de taak op zich zo'n wake te leiden.

HOE VERLOOPT DE UITVAART EN WAT KUN JE ZELF VOORBEREIDEN?

De uitvaartliturgie heeft een weloverwogen structuur en biedt troost en hoop. Een goede keuze uit de bestaande teksten kan leiden tot een aansprekende viering. Daarbinnen kunt u persoonlijke elementen toevoegen. Gewoonlijk lezen de lectoren van de parochiegemeenschap de teksten voor. U kunt familie of vrienden vragen om teksten te lezen, maar dan doet u er goed aan even af te wegen wat de draagkracht is van ieder. Het is soms erg moeilijk om zelf voor te lezen.

We geven op de volgende pagina een overzicht van de uitvaartliturgie en geven telkens aan wat u zelf kunt inbrengen. Iemand van de parochie zal u helpen en suggesties aanreiken.

Onderdeel viering	Wat gebeurt er?	Wat u zelf kunt bijdragen
Ontvangst	De voorganger ontvangt de overledene samen met zijn naaste familie aan de poort van de kerk. Dan wordt de overledene naar voren gedragen. Er wordt ondertussen een lied gezongen	Hier kunt u eventueel een teken van geloof stellen door op de kist en de altaarkaarsen een kruisje te leggen of de paaskaars aan te steken Lied kiezen
Kyrie-litanie	Vanuit verdriet en gemis roepen we Jezus Christus te hulp. Wij vragen dat Hij de overledene en ons allen doet delen in Gods barmhartigheid en vergeving.	Eventueel kunt u de teksten voor de beden van het Kyrie opstellen
Luisteren naar het woord	Eerste lezing (uit het Oude of Nieuwe Testament) Tussenzang Evangelielezing Homilie door de voorganger	Kiezen uit suggesties en eventueel lezen Lied of psalm kiezen Kiezen uit suggesties
Samen bidden	Voorbeden: we bidden samen voor de overledene, zijn familie en vrienden, de mensen in de wereld die rouwen om een afgestorvene.	U kunt die zelf maken en lezen
<i>Indien er een eucharistie is, beginnen hier de bereiding van de gaven, gevolgd door de prelatie en het eucharistisch hooggebed. Anders gaat men onmiddellijk over naar het onzevader</i>		
Onzevader	Samen bidden we tot de Vader	
<i>Communiedienst (indien eucharistie)</i>	<i>Vredewens, Lam Gods, communie Niemand is verplicht om te communie te gaan.</i>	<i>Communielied kiezen</i>
Processie en begroeting	Mensen kunnen nu de overledene een laatste groet brengen. Christenen kunnen het kruis aanraken dat de voorganger hen voorhoudt, niet-gelovigen kunnen de kist aanraken Muziek of lied	Lied kiezen
Afscheidswoord	Een gedicht, getuigenis of andere tekst over de overledene	Iemand van de familie, vrienden, collega's...
Afscheidszang		Keuze
Besprenkeling en bewieroking	De mens die begraven wordt, is gedoopt. Bij die doop werd hem reeds eeuwig leven toegezegd. Dat wordt nu bevestigd door de besprenkeling met doopwater. Ook wordt de overledene bewierookt als hulde aan wat deze mens op aarde heeft betekend, als eerbetoon aan zijn lichaam dat de tempel van Gods Geest op aarde was.	
Ten paradijze	De overledene wordt naar buiten gedragen en men zingt het 'Ten Paradijze' als teken van hoop dat de overledene niet verloren gaat, maar thuis zal komen bij God.	

De dood verandert niets: ik ben gewoon in de kamer hiernaast gegaan. Ik blijf wie ik ben. Jij blijft wie je bent. Wat we voor elkaar zijn geweest, dat blijven we voor elkaar. Geef me zoals je altijd hebt gedaan. Spreek niet op een andere toon tegen me. Gedraag je niet plechtig of droevig. Blijf lachten om alles wat ons samen aan het lachen maakte. Bid. Glimlach. Denk aan me. Bid voor me. Ik wil graag dat je mijn naam in huis uitspreekt zoals je altijd hebt gedaan: zonder nadruk en zonder ook maar de schijn van een schaduw. Het leven betekent wat het altijd heeft betekend. Het blijft wat het altijd is geweest. De draad is niet doorgesneden. Waarom zou ik uit je gedachten zijn, gewoon omdat ik uit je gezicht ben verdwenen? Ik wacht op je. Ik ben niet ver. Ik sta gewoon aan de overkant van de weg. Zie je, alles is goed zoals het is.

(naar St. Augustinus, Brief aan Sapida: bij het overlijden van haar broer, in CSEL, 57, brief 263, bewerking van H. Scott-Holland)

MAG JE IN DE UITVAARTLITURGIE MUZIEK SPELEN DIE DE OVERLEDENE GRAAG HOORDE?

Dat hangt er vanaf. De uitvaart is een gebeuren van de kerkgemeenschap en wil onze pijn en angst voor God brengen en Hem om troost en hoop vragen. Dat zijn dan ook de thema's van de liederen die gezongen worden in de uitvaart. Vaak is er een koor dat die liederen met veel inzet "live" brengt. Er is een grote keuze uit religieuze muziek. Dat kan koormuziek en/of instrumentale muziek zijn. Als de overledene veel hield van een componist die religieuze muziek schreef, kan daar uiteraard rekening mee worden gehouden. Een aantal bisdommen wil expliciet geen cd's maar alleen live muziek.

WAT IS EEN GEDACHTENISPRENTJE EN WANNEER WORDT HET UITGEDEELD?

Op vele plekken is het gebruikelijk dat de familie voor de overledene een gedachtenisprentje maakt. De begrafenisondernemer heeft meestal enkele voorbeelden. Het prentje is een mooie kans om nog een boodschap over de overledene mee te geven. De familie kan het zelf schrijven of een tekst uitzoeken. Het gedachtenisprentje wordt uitgedeeld bij de avondwake en na de groet aan de overledene tijdens de uitvaartliturgie.

ZIJN ER SPECIALE RITEN BIJ DE BEGRAFENIS ZELF?

De ritus van de begrafenis kan een sterk moment zijn in het proces van het afscheid nemen. Waar de concrete omstandigheden het toelaten, kan het dus heel mooi zijn om bij het graf zelf een laatste liturgisch moment te houden. De kist en het graf worden met wijwater besprenkeld en eventueel bewierookt. De gebedsleider maakt een laatste kruisteken over het lichaam en strooit eventueel wat aarde op de kist. Na een laatste gebed kunnen de aanwezigen dan persoonlijk bij het graf komen om een laatste teken van afscheid te stellen.

MAG CREMEREN VAN DE KERK?

Om symbolische redenen blijft de Kerk de voorkeur geven aan het begraven worden. Zoals immers het christelijk leven verstaan wordt als een 'leven-met-Christus', zo ook wordt de dood van de christen verstaan als een 'sterven-met-Christus': zoals Christus begraven worden om ook samen met Hem te verrijzen.

De Kerk heeft geen probleem met crematie, tenzij dat zou gebeuren als een bewuste ontkenning van de christelijke visie op leven, dood en verrijzenis.

In geval van crematie gaat de voorkeur uit naar het begraven van de urne of het bijzetten in een columbarium. Er blijft dan een concrete plaats waar de nabestaanden later kunnen terugkeren om de overledene te gedenken. De verstrooiing van de as staat symbolisch gezien het verst van de christelijke beeldspraak over het 'leven, sterven, begraven worden en verrijzen met Christus'.

KAN DE OVERLEDENE AL GECREMEERD WORDEN VOOR DE UITVAART PLAATSVINDT?

Normaal gezien vindt de uitvaartliturgie plaats vóór de crematie. De liturgie is immers bedoeld als een afscheid van en eerbetoon aan het lichaam van de gestorvene dat een sterk symbool is van heel zijn of haar persoon: we leren een mens precies kennen dankzij zijn lichamelijke aanwezigheid. Daarom klinkt in de uitvaartliturgie, naast het besef van de broosheid van het aardse leven, ook een grote waardering en eerbied door voor het menselijk lichaam. Dat komt vooral tot uiting tijdens de afscheidsliturgie, bij de besprenkeling van het lichaam met doopwater en de bewieroking.

Als door bijzondere omstandigheden de crematie toch niet uitgesteld kan worden tot na de kerkdienst, kan er natuurlijk wel een eucharistieviering of een gebedsviering gehouden worden ter nagedachtenis van de overledene, al dan niet in aanwezigheid van de urne. Aangezien het lichaam niet meer aanwezig is, vallen de rituelen van de afscheidsliturgie normaal gezien weg en gebeurt er een aangepast afscheidsgedebd.

KUN JE IN EEN ANDERE KERK DAN JE PAROCHIEKERK TERECHT VOOR DE UITVAARTLITURGIE?

In principe vindt de uitvaartliturgie plaats in de eigen parochiekerk. Met medeweten van de pastoor is het mogelijk een andere parochie te kiezen.

KAN IEMAND VAN EEN ANDERE KERK OOK EEN KATHOLIEKE UITVAART KRIJGEN?

Ja. Alle gedoopten in christelijke kerken kunnen een katholieke uitvaart krijgen, tenzij de overledene heeft aangegeven dat hij dat niet wil, en als er geen bedienaar van de eigen kerk aanwezig is.

HEEFT HET ZIN MISSEN VOOR DE OVERLEDENEN OP TE DRAGEN EN VOOR HEN TE BIDDEN?

In de katholieke Kerk is het gebruikelijk missen te laten opdragen voor de overledenen. In sommige gebieden van Nederland en in Vlaanderen wordt dat meestal zes weken na het overlijden gedaan (zeswekenmis of -dienst) en na een jaar (jaargetijde of jaardienst). Maar het kan ook op andere momenten. Het is troostend voor de nabestaanden dat er gebeden wordt voor de afgestorvene. Maar het gaat om meer: in feite bidden we voor de overledenen die in het licht van God zijn getreden als een nieuwe stap in hun zoektocht naar het Rijk Gods. Daardoor blijven ze met ons verbonden en wij met hen. In de katholieke Kerk wordt dit de gemeenschap der heiligen genoemd: de verbondenheid tussen de Kerk hier op aarde en het Rijk Gods.

KUN JE NA DE UITVAART NOG ERGENS TERECHT?

Na de uitvaart komen vrijwilligers in de parochie je vaak nog een bezoek brengen. In vele parochies of grotere verbanden van parochies zijn er rouwverwerkingsgroepen waar je terecht kunt om samen met andere mensen die een overlijden meemaakten te praten en elkaar te bemoedigen. Vraag inlichtingen aan uw pastoor of parochieverantwoordelijke. Ook zijn er vaak mensen van de parochie die u gerust eens een bezoekje willen komen brengen.

